

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 19	Prenumerationspris. Helt år Emk 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år Kr. 9:—. 1 månad „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk 18:—. 1 månad „ 1:50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt.	21 juni 1922

En svensk bör akta sitt modersmål.

För någon tid sedan erhöll svenska folkhög- och lantmannaskolan på Nuckö en mycket vänlig skrivelse från ett större aktiebolag i Sverige. Det märkvärdiga med denna skrivelse var, att den var skriven på tyska språket. En svensk folkhögskola med rikssvenska lärarkrafter, som arbetar för svenskheten, erhåller ett brev från ett äkta svenskt kontor i moderlandet — på tyska språket! Nog förefaller det besynnerligt och förvånansvärt! I Estland sträva folkminoriteterna för rättigheten, att på modersmålet få insända skrivelser till alla högre myndigheter och den lagen ha vi fått. Att svenskar sinsemellan skulle använda ett främmande språk som korrespondensspråk, skulle icke falla någon in här hos oss, som varit med i språkstriden, och därför bli också vi estlandssvenskar högst förvånade över tyska skrivelser från Sverige till personer, som, i själ och hjärta äro svenskar. Men det här fallet kan ju bero på något misstag och jag skall icke börja klandra ovannämnda affärs-skrivelse, men det gives många andra fall, som jag kom att tänka på, då svenskar gärna vilja ståta med främmande språk både i tal och skrift. Svenskarna ha i allmänhet stark dragning till allt främmande och utländskt och man tycker att det är fint och lärt att tala och skriva estniska eller tyska. Kanske att man rent av tror, att det är patriotiskt för en estnisk medborgare av annan nationa-

litet att icke tala sitt eget språk. Det är dock ett stort brott mot våra förfäder att utbyta ett så dyrt förvärvat arv som vårt modersmål mot ett främmande språk. Vi estlandssvenskar borde inse, huru viktigt det är att vi mera aktade vårt modersmål, ty genom likgiltighet för det egna språket är det som så många av våra bröder stupat i striden och gått under samt uppslukats av det estniska elementet. Nu är det endast gravvårdarna och de svenska benämningarna, som giva tillkänna, var svenskar fordom bott. De vila nu under den torva och i den jord, som ursprungligen varit och ännu skulle kunnat vara svensk, men efteråt erövrats och nu innehas av de stupade svenskar-nas besegrare, esterna. Vi, som med vemod åsett denna kamp veta, att vårt modersmål är en dyrbar klenod, som är värt att älskas och aktas samt användas vid alla tillfällen, då man det kan.

Anslag för de svenska lärarekurserna.

De i Hapsal pågående lärarekurserna ha nu officiellt blivit tillåtna av Bildningsministeriet och beviljats anslag på 30,000 mark. Summan är mycket liten, men det fanns ingen möjlighet att få större anslag, varför vi måste försöka finna oss i det. Kurserna bli icke heller så värst kostsamma då folkhögskolans lärare, som bo på Birkas ha det mesta av undervisningen om hand.

Från Rickholtz.

Matlagnings- och handarbetskurs i Roslep.

Från den 29 maj till den 3 juni höll fröken Dicken Axell i Roslep skolhus en kurs för de unga flickorna därstädes. Men icke endast från denna by, utan även från grannbyarna Bergsby, Ölbäck och Spithamn hade ungdomar infunnit sig, inalles 31 elever. Detta tack vare lärarinnan Maria Timmermans ivriga propaganda.

Intresset var mycket livligt hos deltagarna: dagligen samlades flickorna kl. 2 och höllo på med flitigt arbete till kl. 8 på kvällen.

D—r.

Runömännena på friarresa till Ormsö.

Som bekant, måste en och annan Runöbo då och då resa till Ormsö och Nuckö för att där söka sig en brud, emedan antalet födda flickor på Runö alltid understiger pojkmarnas. Det är dock icke ofta sådana långväga friarier företagas, ty först bliva alla giftasvuxna flickor hemma på ön ihågkomna — på Runö finnes nämligen ingen gammalpiga — och då sådana resor företagas gäller det alltid andra svenska öar. Runömännena gifta sig icke med flickor av annan nationalitet. En sådan friarresa ha av två Runömän för över en vecka sedan företagits till Ormsö. Närmare meddelas icke denna gång.

Gåva till skolan på Nargö.

Fröken Maria Charlotta Berg, som avled i Helsingfors den 24 januari d. å., har i sitt testamente donerat till förmån för skolan på Nargö 5 0 0 F m. k.

Gåvan är mycket kärkommen och välbehövlig.

I Leipzig förfalskade estländska statsbanksväxlar.

Estniska polisen har uppdagat en liga växelförfalskare, som opererat i Estland och Leipzig, å vilken sistnämnda ort ligan fabricerat falska estniska statsbanksväxlar. Inalles har förfalskats växlar till ett sammanlagt belopp av 1,500,000 estimark.

Sovjets representation i Reval.

Uppgifterna om att sovjetrepresentationen jämte handelskommissionen i Reval skola avvecklas synas bekräfta sig. I Reval liggande transitovaror ha redan borttransporterats. Flere sovjetjänstemän resa till Berlin. Enligt förhoppning skulle i Reval endast ett konsulat upprätthållas.

En baltisk hälsovårdskonferens.

I Dorpat sammanträdde den 19 d:s en baltisk-rysk hälsovårdskonferens, vari deltog representanter från Estland, Finland, Polen, Lettland, Litauen och Ryssland.

— **Pastor John Klasson** installeras söndagen den 9 juli i sitt ämbete i Ormsö kyrka av H. H. Årkebiskopen N. Söderblom, som för tillfället med motorjakt reser till Estland.

— **Revals svenska lånebibliotek** har fått mottaga en värdefull bokkolektion av herr Th. Hallin.

Tänkvärda ord.

I „Björneborgs Tidning” i Finland skrives:

„Svenska föräldrar. Sätt Edra barn i svensk skola. Glöm inte Eder plikt mot edert svenska modersmål. Sitt modersmål bibehålla barnen bäst genom att besöka svensk skola. Vårt svenska kulturarv förpliktar. Där icke oöverstigliga hinder möta böra edra barn få åtnjuta sin skolundervisning på sitt svenska modersmål. Detta är det dyrbaraste vi svensktalande äga på jorden, denna skatt äga vi vårda och förkovra och detta sker genom barnen, den generation, som har att taga i arv den föregående generationens förpliktelser och att föra kulturarvet vidare, från generation till generation. Se till att inga länkar brista, en enda brusten länk och kedjan är avbruten, kanske för alltid.”

Vi vilja lägga dessa vackra ord på alla svenska föräldrars hjärtan, där de leva ute i världen bland främmande folk.

Utlandet.

500 rikssvenskar till Mariehamn vid midsommartid.

Fyra svenska riksspelmän deltaga.

Från Sverige främst från rikets huvudstad, men även från andra trakter — Dalarne, Värmland, Småland — har i summa omkring 500 deltagare anmälts till festen i Mariehamn i midsommar. På fredagen anlände de rikssvenska deltagarna. Och följande dag ägnas åt dem.

Det rikssvenska festprogrammet föreligger nu utarbetat och Dagens Nyheters korrespondent, som fått del av det samma, skyndar sig härmed att lyfta på en flik av förlåten.

Kulturella ungdomsrörelsen, Svenska folkdansringen och Stockholms körförbund ha sig emellan fördelat programmet på följande sätt:

1) Inmarsch av samtliga rikssvenska medverkande.

2) Prolog, framsagd av författaren John Grandell.

3 a) Sverige är mitt allt på jorden, H. Heimer.

3 b) Hymn, W. Peterson-Berger. Stockholms körförbunds dirigent Sven Lizell.

4) Festtal av börsdirektör Kurt Belfrage.

5) Gymnastikuppvisning av Kulturella ungdomsrörelsens gymnaster under ledning av löjtnant Martin Urlin.

6) Spelmansstämma. Deltagare: medlemmar i Svenska folkdansringen, riksspelmännen Höök Olof Andersson, Rättvik, Dalarne, Dan Danielsson, Värmland, Hjort Anders Olsson, Rättviks finnmark, Dalarne, Olof Ekvall, Småland.

7) Folkdanser: a) Liten Karin, b) Kråkvisan, c) En gång i min ungdom, d) Åka på isen hala. Kulturella ungdomsrörelsens folkvisedanslag.

8) Visor, låtar och bygdehistorier. Delbostintan (doktorinnan Ida Gawell-Blumenthal).

9) Folkdansuppvisning: a) Daladans, b) Trekarlspolska, c) Jössehäradspolska, d) Fryksdalspolska, e) Vingåkerdans, f) Skralåt. Svenska folkdansringen.

10. 1. a) Vårsång, W. Peterson-Berger, b) Till skogstjännan, V. Svedbom, c) Danslek, ur operan „Ran”, W. Peterson-Berger; 2) Sex visor i folkton, A. Söderman: a) Jungfrun gick åt lunden den sköna, b) Det står en älsklig blomma, c) Min vän är den bästa, d) Och blomstren de dofta, e) Och jungfrun gick sig åt lunden, f) Pojkar och jäntor, ta'n nu i ring; 3 a) Sjung, sjung, A. Söderman, b) Hyllning, V. Svedbom, c) Sverige, W. Stenhammar, Stockholms körförbund.

Smärre utlandsnyheter.

Amerika har vägrat att deltaga i nästa internationella konferens i Haag.

Ober-Schlesien har nu skilts från Tyskland och överlämnats till Polen.

Arbetet för enhetsfront bland de socialdemokratiska partierna har ej lett till något resultat, då kommunisterna vägrat att gå in på andra internationals villkor.

Arbetslösheten i Ryssland tillväxer.

Officiellt cirka 500,000 arbetslösa i centra.

Sovjettidningarna berättar vidlyftigt om det missnöje, som råder bland arbetarna i Ryssland i anledning av den successiva stängningen av de industriella inrättningarna. Särskilt jäser missnöjet i metropolerna, där talrika arbetarmassor formigen drivas ut på gatan, då de ej kunna erhålla arbete någonstades. Enligt de senaste officiella uppgifterna stiger de arbetslösa antal i de ryska centra till cirka 500,000. Denna siffra är dock vida lägre än den verkliga.

Krasn. Gazeta uppger, att i slutet av maj funnos i Petersburg 50,000 arbetslösa. Sedan dess har arbetslösheten i Nevastaden ytterligare ökat. Tidningen yrkar på berättigande för de arbetslösa att organisera sig för att med gemensamma krafter kunna finna på utvägar till förbättring av sin ställning.

Häktningarna av andliga i Petersburg fortfa- ra.

Över 100 präster fängslade.

Enligt meddelanden från Petersburg fortfa-
ra där häktningarna av andliga vilka anklagas för motstånd mot dekretet om konfiskation av dyrbara kultföremål. Inalles ha fängslats över ett hundratal präster.

Alarmryktena om läget i Ryssland.

Ny revolution förestående?

Stockholm, 19 juni. Daily Express Haagkorrespondent telegraferar att det är små utsikter för Krasin att nå resultat, då makten i Moskva fallit i extremisternas händer. Tjitjering vägar icke återvända. Trotski samlar arméerna. Ny revolution synes förestående. — Hbl.

Den religiösa världens protest mot bolsjeviker- nas kyrkoförföljelse.

Den episkopala kyrkan, i Förenta staterna har till Lenin rik-
tat ett telegram, vari en skarp protest inlägges mot angreppet på hela den ryska kyrkan i Tihons person samt förklaras att någonting sådant icke kan tolereras.

— Jamburg—Kingisepp. Som bekant förändrade allryska verkställande centralkommittén i vredesmod över att estnische kommunisten Kingisepp avrättats, staden Jamburgs namn till Kingisepp, på det att „Estlands borgerliga ständigt vid sitt lands östra gräns skola möta namnet på den man de mördat”. Numera ha de rådsryska järnvägsmyndigheterna funnit för gott att underrätta järnvägsstyrelsen i Reval om namnändringen och anhållit att densamma för framtiden måtte observeras. Då estniska järnvägsstyrelsen ansett namnändringen i fråga vara av politisk natur, har densamma överstyrt det rådsryska meddelandet till Estlands regering.

Goda skördeutsikter över hela världen.

Vete- och rågproduktionen väntas betydligt överstiga senaste års.

Internationella lantbruksinstitutets i Rom statistiska byrå publicerar i sin sista bulletin de nyaste officiella uppgifterna från de olika länderna angående grödans beskaffenhet och utsikterna för den kommande skörden.

Vad beträffar de utom-europeiska länderna ha de goda skördeutsikterna för vete i Brittiska Indien, jämförda med föregående års skörd och medel-skörden, blivit bekräftade. Man beräknar, att den indiska vete-
produktionen detta år skall bliva omkring 97 milj. deciton, vilket överträffar föregående års skörd med 40 proc. och de fem föregående årens medel-

skörd med 4 proc. De sista telegrafiska uppgifterna från Indien äro ännu mer optimistiska, t. ex. i Punjab, som representerar en tredjedel av den indiska veteproduktionen, anses skörderesultatet ha blivit än bättre än man beräknat.

Vad Förenta staterna beträffar lät grödans beskaffenhet den 1 maj förutse en produktion av 159 milj. deciton vete. Denna produktion är lika med 1921 års skörd och 3 proc. högre än medeltalet för de fem sista åren.

Rågproduktionen har på grundvalen av grödans beskaffenhet den 1 maj uppskattats till 20 milj. deciton, d. v. s. överträffar 1921 års produktion med 17 proc. och medelproduktionen med 17 proc. De senaste uppgifterna från Förenta staterna bekräfta dessa goda skördeutsikter för vintersäden och angiva även vårsädens beskaffenhet såsom särdeles tillfredsställande.

I Canada är vårsäden något försenad i förhållande till vanliga år.

I Japan äro skördeutsikterna medelmåttiga.

I Algeriet klagas man över svåra förluster på grund av torkan, under det goda skördeutsikter föreligga för Egypten och Anglo-Egyptiska Sudan.

Vad beträffar de europeiska länderna anses grödans beskaffenhet vara medelmåttig i Belgien, Frankrike Italien, Nederländerna, Polen, Tyskland och Ungern; i allmänhet klagas man dock i dessa länder över en betydande försening av grödans utveckling, förorsakad av stark köld och nederbörd, i synnerhet under april månad. Grödorna ha utvecklats normalt i Storbritannien och Irland och äro av utmärkt beskaffenhet i Bulgarien.

Vad beträffar de med vete och råg besädda arealerna rapporteras avsevärda variationer i jämförelse med föregående år för samtliga de länder, för vilka uppgifter ha ingått.

— Tills vidare. Flickans far: „Men saken är, att jag för tillfället inte kan ge min dotter någon hemgift.”

Friaren: „Nåja, jag får väl då tills vidare älska henne för hennes egen skull.”

Världens grymmaste folkförtryckare.

En tysk socialdemokrat om sovjets förföljelse av de socialrevolutionära.

En korrespondent till N. D. A., skriver från Berlin:

En från Ryssland nyligen återkommen tysk socialdemokrat som i början av månaden åtföljde de tyska försvarsadvokaterna i processen mot de häktade ryska arbetarledarna till Moskva, har gjort följande uttalande angående ifrågavarande s. k. rätttegång.

— Jag anträdde resan till Moskva tillsammans med dr Rosendeld, Theodor Liebknecht och den belgiske socialistledaren Vandervelde. På denna sida gränsen var färden den angenämaste, man kan tänka sig; men så snart vi kommit in på ryskt område, började vedervärdigheterna. Vi behandlades av de bolsjevikkiska tulltjänstemännen och konduktörerna på ett rent av hänsynslöst sätt. I vår kupé sutto också ombud för några av Tysklands största handelshus. Mot dessa var man älskvärdheten själv, men mot oss, som vederbörande tjänstemän visste vara representanter för den samhällsklass, Lenin och Trotski i sina proklamationer november 1917 utlovat bröd och frihet, betedde man sig som om vi varit mindervärdiga existenser. På en station i närheten av Moskva blevo Vandervelde och de tyska försvarsadvokaterna på det grövsta skymfades av stationspersonalen. Vi hade emellertid fått en ny konduktör, som i motsats till sin företrädare i ämbetet var synnerligen hyggelig och förekommande. Han meddelade mig i viskande ton, att dessa demonstrationer, som upprepades tid och tätt, voro iscensatta av sovjet. Man var, sade han, kommenderad att på allt sätt trakassera de häktade arbetarledarnas försvarsadvokater. „Allt går på kommando, vid äventyr av dödsstraff; ett allt och alla förlamande skräckregemente, aldrig ha vi lidit så som nu”, yttrade han och tilllade: „Tro inte, att dessa demonstrationer äro ett uttryck för stämningen bland de ryska arbetarna! Det är fruktan för döden, för jude-tjekan, som driver dem att handla mot sin

vilja och övertygelse. Finge de tala fritt ur hjärtat, skulle er resa bli ett enda stort triumftåg. I vad jag sagt skulle tusentals arbetare och bönder instämma om de vågade.”

— Hur var ankomsten till Moskva?

— Ett brutalt förolämpande mottagande. Vi behandlades nästan som fångar, omgivna av sovjetsoldater med skarpladdade gevär. Utanför stationen hurrade en skara arbetare för oss — här var man tydligen inte så rädd som ute på linjen — soldaterna sköto in i hopen, ett par dödades och flera sårades. Våld och våld, terror, tortyr och arkebuseringar — det är bolsjevikkernas arbetarpolitik! Ett vill jag säga: det lands arbetarklass, som sympatiserar med och understöder bolsjevikkerna, har dömt sig själv till undergång.

— Men Rapallo?

— Det är Rathenaus och Stinnes' verk icke den tyska socialdemokratiens. En lika krass som kortsynt affärspolitik.

— Edra intryck från rätttegången?

— Själv var jag inte närvarande. Förhandlingarna äro ej offentliga. Bolsjevismen tål inte dagsljuset. Den arbetar helst bakom fällda gardiner. Vad jag har att meddela, är baserat på uttalanden av Vandervelde och de tyska försvarsadvokaterna. De häktade arbetarledarna voro i ett ömkansvärt tillstånd. Halft utsvultna. Flera hade synbarligen utsatts för grov misshandel. Inga ha så lidit för arbetarnas, för frihetens, för hela mänsklighetens sak som dessa! utbrast Vandervelde efter den första sessionens slut.

— Processformerna?

— Sådana som de måste vara i ett land, där godtycket regerar. En parodi på allt vad rättvisa heter! Radek uppträder samtidigt som åklagare och vittne och är även den osynlige, men utslagsgivande ledamoten av domstolen. Vittnen från svarandesidan jävas, enär de anses vara antibolsjevikkiskt sinnade. Inte ens den skickligaste försvarsadvokat kan under sådana förhållanden uträtta något. Det hela är en skändlig komedi, iscensatt av jude-tjekan och sovjetregeringen i syfte att stärka sovjetväldets

grundval — skräckens. Dock — den kan också rämna på kuppen.

— Vad tror ni om utgången av processen?

— Det allra värsta. Men, sade min sagesman, bli icke dessa hjältar, av vilka de flesta i decennier kämpat för de stora idéer, som ett fåtal lyckökare dragit ned i smutsen, helt och hållet frikända, utan dömas de till döden eller till hårda frihetsstraff, så hoppas jag, att hela världens arbetarklass reser sig som en man, gör processen kort med bolsjevikkerna i sina egna länder och verksamt understödjer den ryska arbetar- och bondeklassen i händelse av en fällande dom utlöser en kamp i själva Ryssland mot de grymmaste och hänsynslöse folkförtryckare världshistorien känner — tjekan och sovjetregeringen.

— Planerad direkt förbindelse Reval—New-York.

En representant för ett stort amerikanskt fartygsbolag vistas som bäst i Reval för att underhandla om upprättande av direkt förbindelse mellan Reval och New York.

— Den sista bäraren av namnet Bellman har nyligen gått ur tiden. I Helsingfors avled nämligen i en ålder av 95 år fru Augusta Bellman, änka efter kronfogden Seraf Constantin Bellman, som var den sista manliga medlemmen av Carl Mikaelss släkt.

— Mot „gröna kryp” på krukväxter är det mest effektiva bland nästan alla medel att göra ett avkok på tobaksblad, varmed man sedan besprutar växterna. Detta skadar ej växterna, men utrotar parasiterna. Om man har tillgång på cigarr- eller tobaksaska så bör sådan strös på jorden i krukkan emedan ohyrans ägg finnes här och efter sin utveckling krypa upp på plantorna. Askan bildar tillsammans med vatten en lut, som dödar äggen och göder plantorna.